

Vergaderjaar 2022–2023

36 160

Voorstel van wet van het lid Leijten houdende verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot opnemng van bepalingen inzake het correctief referendum

Nr. 12

AMENDEMENT VAN DE LEDEN VAN DER GRAAF EN CHRIS SIMONS

Ontvangen 8 februari 2023

De ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

I

In artikel II, onderdeel B, wordt het voorgestelde artikel 89d als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt «een bij de wet te bepalen representatief en haalbaar deel omvat van hen die gerechtigd waren aan het referendum deel te nemen» vervangen door «ten minste gelijk is aan een meerderheid van het aantal bij de meest recente verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer uitgebrachte geldige stemmen».

2. In het tweede lid wordt «het in het eerste lid bedoelde deel omvat van hen die gerechtigd waren aan het referendum deel te nemen» vervangen door «ten minste gelijk is aan een meerderheid van het aantal bij de meest recente verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer uitgebrachte geldige stemmen».

3. Het derde lid vervalt.

II

In artikel II, onderdeel C, wordt in het voorgestelde artikel 128a, tweede lid, «een bij wet te bepalen representatief en haalbaar deel omvat van hen die gerechtigd waren aan het referendum deel te nemen» vervangen door «ten minste gelijk is aan een meerderheid van het aantal bij de meest recente verkiezingen van de leden van de provinciale staten onderscheidenlijk de gemeenteraad uitgebrachte geldige stemmen».

In artikel II, onderdeel D, wordt in het voorgestelde artikel 133a, tweede lid, «een bij wet te bepalen representatief en haalbaar deel omvat van hen die gerechtigd waren aan het referendum deel te nemen» vervangen door «ten minste gelijk is aan een meerderheid van het aantal bij de meest recente verkiezingen van de leden van het algemeen bestuur van dat waterschap uitgebrachte geldige stemmen».

Toelichting

Met dit amendement wordt een uitkomstdrempel van de meerderheid (de helft +1) van het aantal bij de meest recent gehouden Tweede Kamerverkiezingen uitgebrachte stemmen, in de Grondwet vastgelegd. Uitgangspunt van de indiener is dat het bindend correctief bindend referendum als een aanvulling op de representatieve democratie functioneert. Het corrigeren van een parlementaire meerderheidsbeslissing is alleen te aanvaarden als een substantieel deel van de kiesgerechtigde bevolking zich erover uitspreekt. Het instrument zal niet lichtvaardig moeten worden ingezet, toepassing ervan behoort een uitzondering te zijn. Het referendum moet immers geen inbreuk maken op het representatieve stelsel, maar de kiezers de mogelijkheid geven aan de noodrem te trekken als dit stelsel in hun ogen niet goed functioneert. Het bestaan van, en de hoogte van een uitkomstdrempel is hierbij randvoorwaardelijk. Daarom achten indieners het wenselijk dat de hoogte van deze drempel in de Grondwet is opgenomen. Voor de invulling van deze drempel, hechten indieners aan de advisering van de Raad van State. Deze stelt het volgende: gegeven het uitgangspunt dat het bindend correctief referendum een aanvulling is op representatieve democratie is het corrigeren van een parlementaire meerderheidsbeslissing alleen te aanvaarden als een substantieel deel van de burgers die mogen stemmen zich tegen die beslissing uitspreekt. De Raad van State vindt hierbij een meerderheid die overeenkomt met de helft van de gemiddelde opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen, passend. Indieners volgen de Raad van State in deze redenering maar kiezen voor een andere invullingswijze om tot dit aantal te komen. Om ook in de toekomst aan de systematiek van de helft van de verkiezingsopkomst te voldoen, stellen indieners voor een meerderheid (de helft + 1) van het aantal kiezers dat bij de meest recente Tweede Kamerverkiezingen zijn stem heeft uitgebracht, als uitkomstdrempel te hanteren. Dit doet ook bij verschuivingen in opkomstcijfers, recht aan het uitgangspunt dat de Raad van State schetst. Dit amendement regelt voorts dat voor decentrale referenda een gelijksoortige uitkomstdrempel in de Grondwet wordt verankerd, die bestaat uit een meerderheid van het aantal geldige uitgebrachte stemmen, die ten minste gelijk is aan een meerderheid (de helft +1) van het aantal stemmen bij de meest recente verkiezingen van de leden van de provinciale staten onderscheidenlijk de gemeenteraad of het algemeen bestuur van het waterschap. Ook op het niveau van de gemeente, provincie en waterschappen achten indieners het namelijk van fundamenteel belang dat het referendum geen inbreuk maakt op het representatieve stelsel, maar functioneert als een aanvulling daarop. Op grond van artikel 132a van de Grondwet zijn de hier voorgestelde wijzigingen ook van toepassing op de Caribische openbare lichamen. Mocht een bindend correctief referendum tegelijkertijd plaatsvinden met de verkiezingen op datzelfde niveau (landelijk of decentraal), dan wordt voor bepaling van de uitkomstdrempel gekeken naar de laatste verkiezingen die voorafgaand aan het referendum hebben plaatsgevonden.

Van der Graaf
Chris Simons